

Đài PT&TH BẮC KẠN

CHƯƠNG TRÌNH TIẾNG DÂN TỘC (TIẾNG DAO)

Ban Giám đốc

xác nhận phát sóng

Chuyên mục Phụ nữ và Cuộc sống

Chịu trách nhiệm nội dung: Kim Huệ

Tổ chức sản xuất, đạo diễn: Đặng Hương

Biên dịch: Triệu Thương, Triệu Côi, Hoàng Hiệu

Đọc, dựng chương trình: Triệu Thương

Dẫn chương trình: Phụng Phúc

Thời lượng: 29 phút 59 giây

Phát sóng: Ngày 23/2/2024

Chủ đề chuyên mục: Sức mạnh từ nguồn cội

Lời dẫn chào đầu chuyên mục: Phụng Phúc xin kính chào và cảm ơn quý thính giả đã lựa chọn kênh phát thanh tiếng Dao của Đài Phát thanh và Truyền hình Bắc Kạn. Quý thính giả thân mến, trong Chuyên mục Phụ nữ và cuộc sống hôm nay, mời quý thính giả cùng phóng viên Triệu Thương gặp gỡ những phụ nữ dân tộc Dao đã mạnh mẽ vượt lên những hủ tục trong các thôn bản đồng bào dân tộc thiểu số để học hỏi kiến thức, vay vốn thành lập các tổ hợp tác, hợp tác xã phát triển sản xuất ngay tại địa phương. Điều đáng quý hơn là các chị đã biết khai thác những nét đặc sắc trong văn hóa của dân tộc Dao chúng ta để tạo ra những sản phẩm hàng hóa, mở ra “một con đường mới” trong qua trình giảm nghèo bền vững cho những chị em đồng bào dân tộc thiểu số.

STT	Âm thanh	Nội dung	Ghi chú
1.	Tiếng động vận chuyển	Trích tiếng động hiện trường: - Hôm nọ bảo khách lấy màu đỏ à? Xem nào ở đây có mấy cái	

	<i>hàng hóa</i> <i>Âm thanh hiện trường</i> <i>Tiếng động hiện trường</i>	<i>màu đỏ rồi, chỉ có 5 cái màu đỏ thôi chị Quyên ơi.</i> <i>- Chị Chanh ơi, xem lại chỗ khách ở Hà Giang họ đặt ấy đủ chưa nhé?</i> <i>- Đủ rồi, cả mũ, cả gói đủ hết rồi nhé.</i> <i>- Cái gói này đường chỉ bị lệch một tý thôi thì có gửi đi cho khách hàng được không?</i> <i>- Chị ơi không được đâu nhé, bị lệch, lỏng lẻo dù ít thì cũng phải sửa lại đẹp nhất mới gửi cho khách, phải sửa lại hết mới được chị ạ!</i> Khi tiếng gà gáy vang vọng khắp núi rừng như “gọi mặt trời” mang những tia nắng đầu xuân đến bản Nà Ít mù sương, cũng là lúc những người phụ nữ Dao của Hợp tác xã (HTX) Thiên An đang tất bật vận chuyển hàng hóa lên xe tải để chuyển hàng về các thành phố miền xuôi. Dưới làn sương sớm hazy còn buốt giá giữa núi rừng, những đôi bàn tay nứt nẻ vì lạnh, vẫn miệt mài bóc từng gói hàng. Vất vả là vậy, nhưng trên những gương mặt rạm nắng, nụ cười tươi như đang tỏa nắng ấm áp, những ánh mắt lấp lánh nói lên niềm vui được làm chủ của những người phụ nữ Dao quanh năm lam lũ.	
2.	<i>Lồng sáo bầu của người Dao</i> <i>Tiếng động nền lao động sản xuất.</i>	Để có được niềm vui ấy là những đêm thức trắng, trăn trở để làm sao giúp bà con đồng bào Dao thoát nghèo của chị Lý Thị Quyên, Giám đốc Hợp tác xã Thiên An ở thôn Nà Ít, xã Vi Hương, huyện Bạch Thông, tỉnh Bắc Kạn. Bởi lẽ, các mô hình kinh tế tại địa phương có nhiều nhưng để mang lại hiệu quả bền vững còn rất hạn chế. Đầu năm 2017, chị đã quyết định thành lập HTX Thiên An và khởi nghiệp với sản phẩm quả chuối sấy khô. Tuy nhiên, chuối sấy khô lại phải cạnh tranh với rất nhiều sản phẩm cùng loại của các HTX khác trên địa bàn. Vì vậy, việc tiêu thụ chuối của HTX Thiên An gặp nhiều khó	<i>Nổi sáo 3-5”</i>

		khăn. Chị Lý Thị Quyên, Giám đốc HTX Thiên An nhớ lại: Trích tiếng động chị Quyên: <i>Lúc đầu thì chúng tôi làm chuỗi sậy bán được khá dễ về sau có nhiều nơi làm thì thị trường bị thu hẹp và không ổn định, bán lúc được lúc không, có cái làm xong không bán được hồng hết. Sau một thời gian nghiên cứu nhận thấy gói thảo người Dao được nhiều người ưa chuộng nên chúng tôi quyết định chuyển hướng sang làm thử sản phẩm này để bán và làm cho đến bây giờ.</i> Không nản lòng trước những khó khăn, nhận thấy đồng bào Dao biết nhiều dược liệu, lại sẵn có trong rừng tự nhiên, rất tốt cho sức khỏe. Chị đã chuyển hướng sang làm những chiếc gói dược liệu tốt cho sức khỏe. Tuy nhiên, sự sáng tạo mang tính đột phá của chị Quyên là ở chỗ, chị đã kết hợp những hoa văn trong trang phục truyền thống của đồng bào Dao để thêu làm vỏ gói. Trích tiếng động của chị Lý Thị Quyên: <i>Mình được tham dự các lớp tập huấn địa phương, được định hướng thế mạnh của địa phương đó là văn hóa bản địa. Mình nhận ra dược liệu và thổ cẩm là 2 nguồn tài nguyên quý của người Dao mình. Vì vậy, mình đã nghiên cứu để sản xuất ra các sản phẩm kết hợp với văn hóa dân tộc đó là gói dược liệu. Bên ngoài vỏ gói là thêu hoa văn của người Dao, bên trong có các thảo dược của người Dao. Sản phẩm được nhiều người dùng phản hồi tích cực nên chúng tôi làm nhiều vì thế thành viên cũng tăng.</i> Để tạo được sản phẩm độc đáo trên thị trường, khác với các loại gói thông thường, chất liệu gói thảo dược là vải thô, vải nhuộm chàm, thổ cẩm, họa tiết văn hoa chủ yếu của người Dao, như hình thêu hoa văn bằng các loại chỉ nhiều màu sắc. Chị còn mời những người già trong bản hướng dẫn thêu vỏ gói hoa văn của đồng bào Dao cho các chị em trong HTX. Trích đoạn phóng viên Triệu Thương phỏng vấn tại hiện	
	Phỏng vấn hiện trường		
	Tiếng động		

	hiện trường, thêu, may... Lồng nhạc nhẹ	trường: - Bà ơi, những hình này có ý nghĩa như thế nào ạ? - Người già hướng dẫn thêu: Nhìn bà làm nhé! Các họa tiết, hoa văn đều rất quen thuộc với người Dao như cây rừng, ngựa, con người... thêu được như thế này lâu lắm! Nếu một người làm phải cả năm mới xong. Gối thảo dược cấu tạo khá cầu kỳ. Bên trong gối có lớp bông mềm mại và gối thảo dược đã được sấy khô, hương thơm thoang thoảng từ các loại thảo dược có tác dụng xoa tan mệt mỏi, cải thiện giấc ngủ, mang lại tinh thần sảng khoái cho người dùng. Với màu sắc chủ đạo là đỏ tươi nhằm mang đến sự tươi vui, ấm áp và may mắn cho người dùng. Chị Quyên cho biết thêm: Trích tiếng động của chị Lý Thị Quyên: <i>Mới đầu tôi chỉ làm số lượng ít để xem phản hồi từ khách hàng. 200 sản phẩm đầu tay không đủ cho khách. Vì vậy, hiện nay tôi mới tự tin để sản xuất số lượng sản phẩm lớn hơn. Hiện nay, chúng còn thử sản xuất thêm một số sản phẩm mới như: thuốc tắm người Dao, quần áo truyền thống của người Dao cho cả người lớn và trẻ em.</i> Thấy tín hiệu tốt từ thị trường, chị Quyên đã tập hợp những người biết may vá lâu năm, nghiên cứu về mẫu mã, sử dụng chất liệu tốt để làm nên những sản phẩm phù hợp. Giá bình quân mỗi chiếc gối dao động từ 120.000 - 600.000 đồng/chiếc, tùy từng kiểu. Chị Quyên cho biết thêm, những chiếc gối thảo dược rất tiện dụng khi hoàn toàn có thể tháo ra giặt, phơi, đặc biệt túi thảo dược có trong lõi gối đã qua xử lý chống ẩm mốc nên chỉ cần phơi qua là tái sử dụng. Đến nay, sản phẩm gối của HTX chủ yếu bán tại các thành phố như: Thành phố Hồ Chí Minh, Hà Nội, Hà Giang. Vì vậy, tạo được nhiều việc làm cho lao động	
--	---	---	--

	địa phương. Chị Lý Thị Chiên, một thành viên HTX Thiên An phấn khởi nói: Trích tiếng động chị Lý Thị Chiên thành viên HTX Thiên An: <i>Trước kia chưa có HTX của chị Quyên thì làm ăn khó lắm! Từ lúc chị Quyên thành lập được HTX giúp chúng tôi nhiều thứ lắm, làm việc có tiền tiêu ổn định cuộc sống không cần phải đi làm ăn ở đâu xa mà vẫn có thu nhập, không còn phải làm khổ như trước.</i> Hiện nay, HTX đã cho doanh thu trung bình hơn 1 tỉ đồng/năm và tạo việc làm ổn định cho 15 lao động là phụ nữ dân tộc Dao với mức thu nhập từ 3 - 4 triệu đồng/tháng. Đặc biệt, mô hình khởi nghiệp này còn giúp giữ gìn bản sắc văn hóa của người Dao khi các sản phẩm đặc sắc của họ được lan tỏa trong cộng đồng. Tuy nhiên, đằng sau những thành công ấy là mồ hôi và cả những giọt nước mắt lặng lẽ của người phụ nữ Dao Lý Thị Quyên đã chịu nhiều thiệt thòi trong cuộc sống. Sau khi “lên xe hoa” không lâu, gia đình nhỏ của chị Quyên gặp nhiều sóng gió và “tan vỡ”. Không có việc làm, một mình chị nuôi con nhỏ giữa những bộn bề khó khăn của cuộc sống. Thế nhưng, với quyết tâm xây dựng cuộc sống mới, chị Quyên đã nỗ lực không ngừng để xây dựng nên HTX Thiên An hoạt động hiệu quả. Giờ đây, với chị em người Dao ở Vi Hương, Thiên An không chỉ là nơi làm việc mà còn là ngôi nhà chung để họ chia ngọt, sẻ bùi và cùng nhau hiện thực hóa khát vọng làm chủ cuộc sống của những người phụ nữ Dao ở bản mù sương này. Trích chia sẻ về khó khăn trong cuộc sống gia đình, chị Quyên nói: <i>Tôi thì ở cùng bố mẹ đẻ, trong làng ai cũng bảo là con gái thì không làm được những việc đó đâu, phận con gái chỉ đi làm nương rẫy, lấy củi thôi nhưng vẫn tôi quyết tâm làm cho bằng được. Lúc mới đứng ra làm gặp nhiều khó khăn lắm xong cũng được bố mẹ hộ trong nom con cái, mẹ thì hộ thêm nữa nên là công việc của tôi cũng dần ổn định. Hiện tại thì thành viên HTX Thiên An đã có nhiều thanh viên tham gia làm việc. Bây giờ chúng tôi có 22 thành viên chính thức và 50 hộ</i>	
--	--	--

	<i>Lòng nhạc nhẹ</i>	liên kết. Trong kế hoạch phát triển, HTX Thiên An tập trung xây dựng 10 héc-ta vùng nguyên liệu. Đây sẽ là vùng nguyên liệu giúp HTX phát triển bền vững. Năm 2023 vừa qua, tại Hà Nội, Hội Liên hiệp phụ nữ Việt Nam cùng một số đơn vị tài trợ đã tổ chức Lễ tổng kết và trao giải “Phụ nữ Việt tự tin làm kinh tế” năm 2023. Tỉnh Bắc Kạn có chị Lý Thị Quyên, Giám đốc HTX Thiên An, xã Vi Hương, huyện Bạch Thông đạt Giải Nhất với Dự án “Phát triển sản phẩm dựa trên bảo tồn văn hóa dân tộc”.	
3.	Phóng viên dẫn hiện trường <i>Lòng sáo bầu</i>	Phóng viên Triệu Thương: <i>Quý thính giả thân mến! Cũng phát huy thế mạnh của đồng bào Dao để xây dựng kinh tế tập thể như chị Quyên nhưng chị Triệu Thị Sinh ở Bản Cuôn, xã Ngọc Phái, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn lại đi sâu khai thác sản phẩm thổ cẩm của dân tộc Dao Đỏ. Từ những sản phẩm ban đầu, chị Sinh đã phát triển dần thành tổ hợp tác Bản Cuôn mang lại việc làm cho chị em đồng bào Dao ở thôn vùng cao này.</i> Xuất phát từ tình yêu đối với trang phục dân tộc, chị Triệu Thị Sinh, sinh năm 1984, đã tìm tòi, học hỏi để trở thành người nắm giữ nhiều kinh nghiệm và thành thạo kỹ năng thêu truyền thống của người Dao đỏ ở Bản Cuôn, xã Ngọc Phái, huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn. Trước đây, với đồng bào Dao, trang phục dân tộc chủ yếu để phục vụ cho các nghi lễ quan trọng mang đậm bản sắc văn hóa Dao như: cấp sắc, lễ tết hoặc rước dâu. Hiện nay, với sự khéo léo của mình, những bộ váy, chiếc khăn, túi do chị Sinh thêu ngày càng trở nên đẹp, tinh xảo và tiện dụng hơn. Với người Dao Bản Cuôn, giờ đây, chị Triệu Thị Sinh được coi là người nắm giữ nhiều kinh nghiệm và thành thạo kỹ năng thêu truyền thống của dân tộc Dao đỏ ở Bản Cuôn. Chị Sinh chia sẻ: Trích tiếng động của chị Triệu Thị Sinh: <i>Quần áo của con gái Dao Đỏ có rất nhiều màu xen kẽ nhau nhưng màu đỏ là chủ đạo. Màu đỏ không chỉ giúp cho bộ trang phục sắc sỡ, nổi bật mà còn có ý nghĩa mang lại nhiều điều tốt lành, may mắn</i>	

	Lồng nhac nhẹ	cho người mặc. Với người Dao Đỏ, những cô gái ở độ tuổi lên chín, lên mười đã được các bà, mẹ truyền dạy may vá, thêu thùa. Mỗi cô gái Dao trước khi đi lấy chồng đều tự làm cho mình một bộ trang phục mặc trong lễ cưới và mang theo đi làm dâu. Theo chị Sinh, việc thêu trang phục nhìn tưởng đơn giản nhưng kỳ thực rất kỳ công và mất nhiều thời gian. Vì vậy, phụ nữ Dao Đỏ ai cũng biết thêu thùa nhưng chỉ khi đạt được sự thành thạo thì mỗi người mới có sự sáng tạo riêng để thêu lên trang phục, tạo dấu ấn riêng của mình, nhất là những trang phục mặc đám cưới họa tiết hoa văn đa dạng, cầu kỳ. Tuy nhiên, cùng với lối sống hiện đại, nhiều phong tục đã không giữ được những nét văn hóa của dân tộc nên trang phục cũng không còn phổ biến. Vì vậy, tâm nguyện của chị Sinh là học và truyền lại cách thêu thùa cho những người trẻ ở Bản Cuôn. Thế nhưng, việc làm này cũng rất khó khăn khi nhiều người trẻ tuổi chỉ mong muốn được đi lao động tại các công ty để có thu nhập trang trải cuộc sống. Sau nhiều đêm trăn trở, chị nhận thấy một số vùng có thể phát triển các sản phẩm bắt nguồn từ văn hóa dân tộc để tạo nên lợi nhuận, giúp mang lại nhiều lợi ích. Vừa lưu giữ, quảng bá nét đẹp của dân tộc, vừa mang lại thu nhập chính đáng cho bà con đồng bào dân tộc thiểu số, như đồng Dao. Vì vậy, năm 2021 chị đã đứng ra thành lập Tổ hợp tác Bản Cuôn để phát triển các sản phẩm thổ cẩm của đồng bào Dao. Mặc dù còn trẻ tuổi và dành rất nhiều tình yêu đối với sản phẩm thêu truyền thống của dân tộc nhưng chị Sinh cũng không tránh khỏi những khó khăn khi mới bắt đầu xây dựng Tổ hợp tác Bản Cuôn. Chị Sinh cho biết thêm: Trích tiếng động của chị Sinh: Khi mới thành lập tổ hợp tác thì tôi cũng gặp rất nhiều khó khăn. Mình phải tuyên truyền, vận động các chị em đến để học thêu thùa, tuy nhiên có một số chị em muốn đi làm ở các công ty để có thêm thu nhập, do vậy, số lượng thành viên tổ hợp tác rất ít, không ai muốn về học. Hiện nay, ngoài việc thêu quần áo, mũ, túi, tổ hợp tác còn làm thêm một số mặt hàng nông sản đặc sản của người Dao	
--	----------------------	--	--

		<i>như: măng khô, rượu vang, chuối sấy khô, gừng gió sấy khô để bán ra thị trường.</i> Nhờ có những chính sách của Đảng, Nhà nước về bảo tồn văn hóa gắn du lịch cộng đồng, tỉnh Bắc Kạn đã cụ thể hóa phù hợp với đặc thù của địa phương. Đơn cử như tại huyện Chợ Đồn, địa phương đã tổ chức nhiều hoạt động nhằm khơi dậy tiềm năng du lịch, trong đó, nổi bật là việc tổ chức hội chợ đêm hằng tháng đã thu hút du khách thập phương. Nhờ có hội chợ này mà các sản phẩm thủ công của dân tộc Dao của tổ hợp tác Bản Cuôn cũng có thêm thị trường tiêu thụ rất tốt. Trích đoạn trao đổi giữa các thành viên của tổ hợp tác: - <i>Chị ơi, hội chợ ATK huyện mình thì mang những gì nhỉ:</i> - Chị Sinh: <i>Tổ hợp tác chúng ta sẽ mang đến hội xuân những bộ trang phục dân tộc Dao đỏ, mũ trẻ em, túi, cùng với một số mặt hàng nông sản như chuối sấy khô, rượu vang, rượu men lá do tổ hợp tác mình tự làm để cho du khách thưởng thức.</i> Năm 2023, bộ sản phẩm hoa văn trên gỏi, túi, khăn, mũ của Tổ hợp tác Bản Cuôn đã đạt Giải Nhì tại Hội thi Thiết kế sản phẩm lưu niệm và quà tặng du lịch của huyện Chợ Đồn, tỉnh Bắc Kạn. Cũng trong thời gian này, tác phẩm “Khăn dài ATK Chợ Đồn” đạt giải Nhì tại cuộc thi thiết kế sản phẩm lưu niệm và quà tặng du lịch do Sở Văn hóa, Thể thao & Du lịch tỉnh Bắc Kạn tổ chức. Giải thưởng dù nhỏ nhưng là động lực để chị Sinh vượt qua khó khăn, kiên trì vận động, tập hợp chị em phụ nữ cùng duy trì, phát triển nghề thêu truyền thống. Kết quả, từ 7 thành viên ban đầu, nay tổ hợp tác đã có 19 chị em người Dao ở bản tham gia. Chị Triệu Thị Thu - Thành viên Tổ hợp tác Bản Cuôn chia sẻ: Trích tiếng động chị Thu: <i>Tham gia tổ hợp tác, chúng tôi vừa giữ được bản sắc của dân tộc mình vừa có thêm thu nhập. Tôi thấy công việc thêu cũng rất nhẹ nhàng phù hợp với chị em</i>	
--	--	--	--

		phụ nữ. Bên cạnh việc phát triển thương mại từ các sản phẩm truyền thống của dân tộc, chị Sinh cũng tích cực truyền dạy cho những phụ nữ trẻ trong thôn để lưu giữ bản sắc của dân tộc Dao và cũng để phát triển Tổ hợp tác Bản Cuôn lên thành Hợp tác xã để gìn giữ văn hóa dân tộc và mở rộng kinh doanh để người Dao nơi đây có thêm thu nhập. Tiếng động truyền dạy việc thêu áo: Chị Sinh hướng dẫn: Cách thêu hoa văn trên thắt lưng của trang phục phụ nữ Dao đỏ: <i>Trích đoạn trao đổi hiện trường</i> - Đối với thắt lưng của nữ thì chúng ta thêu rất nhiều họa tiết như hình hoa, lá, cây thông, thêu hình người, dấu chân con hổ, chúng ta có thể thêu thêm con chim, như vậy nhìn sẽ đẹp mắt hơn. - Chị Sinh ơi! Thêu mũ cho trẻ con thì cần lưu ý những điểm nào? - Chị Sinh trả lời: Mũ trẻ con thì gồm có 2 loại đó là mũ cho bé gái và mũ cho bé trai. Mũ cho bé trai thì chúng ta thêu 3 mảnh với nhiều họa tiết khác nhau như hoa, lá, hình cây thông, sau đó chúng ta sẽ ghép những mảnh vải đã thêu lại với nhau để may. Còn mũ cho bé gái thì chúng ta sẽ thêu 2 đường họa tiết ở dưới và 1 đường ở trên gần đỉnh mũ rồi may lại thành một cái mũ. Trong quá trình hoạt động của tổ hợp tác, chị Triệu Thị Sinh trực tiếp góp ý, chỉnh sửa cho các thành viên, để sản phẩm đẹp hơn. Cũng chính nhờ tay nghề của chị em ngày càng vững, cùng sự thay đổi, thích ứng với nhu cầu người tiêu dùng, những sản phẩm thổ cẩm của Tổ hợp tác Bản Cuôn được đông đảo người dân đón nhận. Các sản phẩm chính và bán chạy của Tổ hợp tác là ví, túi, khăn, mũ, áo, vỏ gối... làm từ vải chàm. Đồng thời, các sản phẩm này cũng góp phần lan tỏa văn hóa dân tộc Dao đỏ bản địa đến với du khách.	
4.	Phóng viên dẫn hiện	Phóng viên Triệu Thương: <i>Thưa quý thánh giả, tôi đang có mặt tại bản Nậm Dắt, xã Tân Sơn, huyện Chợ Mới, tỉnh Bắc</i>	

		Nhận thấy sản phẩm gạo nếp nương – một loại cây trồng lâu đời của người đồng bào Dao ở Tân Sơn được ưa chuộng, lại có thể tạo được sự khác biệt với hàng trăm sản phẩm khác đang có trên thị trường, HTX đã quyết định tập trung xây dựng sản phẩm này thành mặt hàng chủ lực. Trích phóng viên Triệu Thương phỏng vấn hiện trường về cách chuẩn bị trồng lúa nếp nương ĐăyZang: - Chị Ba ơi, để có được gạo nếp ngon mình phải chú ý những khâu nào? - Về đất mình phải chọn đất mới hoặc đất đồi, mình phát dọn rồi đốt cỏ làm phân. Trồng lúa trên đồi cao này thì không bón phân hóa học nên cây lúa nếp mình làm ra gạo nếp rất là sạch. Hiện HTX đã mở rộng liên kết với hơn 30 hộ dân, trồng trên diện tích hơn 20ha và xây dựng thành công thương hiệu gạo nếp nương “ĐăyZang” với tiêu chuẩn OCOP 3 sao. Chị Lý Thị Ba lý giải, “ĐăyZang” tiếng Dao là gạo nương vàng. Đây là loại gạo đặc sản của đồng bào Dao, gạo có vị thơm đặc trưng vốn chỉ được người Dao trồng ở một số ít khu vực trong xã. Chị Lý Thị Ba, Giám đốc HTX Nông nghiệp sạch Tân Sơn cho biết sẽ đầu tư máy móc để chế biến các sản phẩm tinh chế từ cà gai leo thay vì chỉ bán nguyên liệu thô. Vùng đất Tân Sơn chủ yếu là rừng già, núi cao và nhiều nương rẫy bạc màu. Với sự hỗ trợ của tỉnh, HTX đã tiếp tục phát triển sản phẩm cà gai leo ở dạng nguyên liệu trên quy mô trên 5ha. Chị Lý Thị Ba cho biết thêm: Trích tiếng động chị Ba: Hai ba năm đầu tôi nhận thấy nơi đây còn nhiều đất bỏ hoang mà người dân chưa biết tận dụng chăn nuôi hay trồng cỏ để nuôi trâu. Vì thế, HTX thấy đây sẽ có thêm một nguồn thu và có phân bón để bón cây cà gai leo và các loại cây khác. Theo chị Lý Thị Ba, loại dược liệu này dễ trồng, phù hợp với điều kiện thổ nhưỡng và đặc biệt là thị trường tiêu thụ khá tốt. Để nâng cao chất lượng sản phẩm, HTX đã đầu tư hệ thống nhà lưới, quạt sấy để phơi giữ, bảo quản sản phẩm sau thu	
	Phỏng vấn hiện trường		
	Lồng nhạc		

	Lồng sáo của người Dao	hoạch. Hiện nay, lúa nếp nương được cung ứng cho 2 siêu thị ở Hà Nội còn sản phẩm Cà gai leo cũng được một doanh nghiệp ở tỉnh Thái Bình bao tiêu toàn bộ. Hiện mỗi năm, HXT có doanh thu từ 1-2 tỉ đồng, số lượng thành viên đã tăng lên 15 người và thực hiện liên kết sản xuất với hàng chục hộ dân của 4 thôn, bản khác trong xã. Nhờ đó, thu nhập, đời sống của nhiều người dân ở Tân Sơn, một trong những xã khó khăn nhất tại huyện Chợ Mới, từng bước được nâng lên với trung bình thu nhập khoảng 5-6 triệu đồng/tháng. Chị Triệu Thị Lưu, thành viên của HTX Tân Sơn cho biết: Trích tiếng động của chị Lưu: Chúng tôi phát rừng, chuẩn bị đất rồi thì HTX cho giống hồi, quế, mỡ để trồng, còn trồng lúa nương được HTX thu mua với giá 30.000đồng/kg, bây giờ có HTX làm gì cũng không lo. Như tôi trước đây cũng vất vả lắm, việc nặng nhẹ gì cũng đều đến tay mình cả. Giờ có chị Ba hành lập HTX cuộc sống của tôi đỡ vất vả hơn rồi. Chị Lưu cho biết thêm giờ chỉ việc trồng các nông sản rồi bán cho chị Ba, trồng bao nhiêu cũng tiêu thụ được hết. HTX Nông nghiệp sạch Tân Sơn mạnh dạn đầu tư hệ thống nhà lưới, quạt sấy để phơi, bảo quản sản phẩm. Giám đốc HTX nông nghiệp sạch Tân Sơn Lý Thị Ba cho hay, trong thời gian tới, HTX không dừng lại ở việc bán nguyên liệu thô mà sẽ đầu tư máy móc để chế biến thành các sản phẩm như trà, cao Cà gai leo và nâng cấp sản phẩm gạo nương lên tiêu chuẩn OCOP 4 sao, đồng thời mở rộng thêm quy mô các dự án chăn nuôi gia súc, trồng rau sạch. Tân Sơn là nơi có nhiều thác nước đẹp, không khí trong lành, thu hút khá nhiều du khách đến trải nghiệm. Vì vậy, địa phương cũng có định hướng phát triển các mô hình du lịch cộng đồng. Cùng với các sản phẩm OCOP của HTX Nông nghiệp sạch Tân Sơn sẽ là những món quà cho du khách khi đến với mảnh đất này. Bên cạnh phát triển kinh tế, chị Ba cũng đang cùng chị em trong thôn duy trì thêm trang phục truyền thống, học hát pá dung – đây là một làn điệu dân ca của người Dao đã được công nhận là di sản văn hóa phi vật thể quốc gia để phục vụ du khách khi đến du lịch tại Tân Sơn. Việc làm này bước đầu đã mang lại hiệu quả, nhiều du khách rất thích	
--	-------------------------------	--	--

		thú khi đến bản vùng cao này. Vượt qua định kiến, vượt qua những khó khăn của bước đầu khởi nghiệp, các cô gái trẻ người Dao ở Tân Sơn đã tự thay đổi cuộc sống kinh tế gia đình. Với những người phụ nữ này, thành công nhất đó là đã khẳng định được khả năng, vai trò và vị thế của mình trong gia đình cũng như ngoài xã hội. Rời những bản vùng cao nằm vắt vẻo trên các sườn núi, trong lòng tôi vẫn lưu luyến mãi làn điệu pá dung vang vọng giữa núi đồi trùng điệp của những cô gái Dao. Mặc dù vẫn còn đó những khó khăn, thử thách trên con đường đưa các thương hiệu non trẻ đến với những thị trường rộng lớn thế nhưng với lòng tin sắt son theo sự định hướng của Đảng, Nhà nước về phát triển nền văn hóa tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, lòng ghép với chủ trương phát triển kinh tế tập thể ở vùng dân tộc thiểu số, họ đã tạo ra những sản phẩm hàng hóa mang đậm dấu ấn bản sắc của bà con người Dao Bắc Kạn. Các chị chính là những người đã đưa các Nghị quyết của Đảng, chính sách của Nhà nước vào cuộc sống và khẳng định: Đây là hướng đi đúng đắn, mang lại đời sống ấm no cho hiện tại, đồng thời, đặt nền móng vững chắc để xây dựng một tương lai tốt đẹp hơn, giống như lời những câu pá dung đang ngân vang giữa đất trời: <i>Nhờ có Đảng, công ơn Bác Hồ</i> <i>Dẫn đường, chỉ lối cho muôn dân</i> <i>Đổi mới cách làm, không ngại khó</i> <i>Ấm cái bụng, của cái đầy kho!</i>	
5.	Chào hết	<i>Lời dẫn chào cuối chuyên mục:</i> <i>Quý thỉnh giả vừa cùng phóng viên Triệu Thương đã gặp gỡ 3 người phụ nữ Dao, dù mỗi người một hoàn cảnh khác nhau nhưng họ đều có điểm chung là nỗ lực không ngừng, vượt qua những lối suy nghĩ cổ hủ, lạc hậu, vươn lên học tập và phát triển kinh tế bằng chính những tinh hoa của người Dao chúng ta. Chị Quyên, chị Sinh hay chị Ba đã làm được những việc khiến những người đàn ông như tôi cũng phải nể phục. Các chị chính là những tấm gương sáng để đồng bào Dao nhất là</i>	Lòng

		<i>những người phụ nữ Dao trẻ tuổi học tập và làm theo. Đến đây, chuyên mục Phụ nữ và cuộc sống bằng tiếng Dao của Đài Phát thanh và Truyền hình Bắc Kạn tuần này cũng xin tạm dừng. Trong chuyên mục này tuần sau, mời quý thính giả cùng phóng viên Triệu Còi gặp gỡ bà Hoàng Thị Ngân, tại huyện Ngân Sơn, tỉnh Bắc Kạn, người đã trồng hàng trăm héc – ta cây dược liệu theo kỹ thuật mới, mang lại hiệu quả kinh tế cao. Xin chào và hẹn gặp lại!</i>	nhạc đoạn cuối
--	--	---	-------------------------------